PREŞEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

29 martie 2021 Nr. 01-312-16

Către
Curtea Constituțională

Onorată Curte,

În conformitate cu art.135 alin. (1) lit. f) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. f) din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională şi art. 4 alin. (1) lit. f) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995, înaintez *Sesizarea privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a.*

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Sandu
MAIA SANDU

Anexă: Sesizarea privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura X-a - 12 file.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 71 f
"29" 03 2021
16:45

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

PRIVIND CONSTATAREA CIRCUMSTANȚELOR CARE JUSTIFICĂ DIZOLVAREA PARLAMENTULUI DE LEGISLATURA A X-A

(depusă în conformitate cu dispozițiile art. 135 alin. (1) lit. f) din Constituția Republicii Moldova, a art. 4 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și a art. 4 alin. (1) lit. f) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995)

I. AUTORUL SESIZĂRII

SANDU MAIA – Președinte al Republicii Moldova; mun. Chișinău, MD 2073, Bd. Ștefan cel Mare, nr.154;

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect constatarea de către Înalta Curte, prin Aviz, în temeiul art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție, a circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a în sensul art. 85 alin.(1) și alin. (2) din Constituție, din motivul expirării termenului de 3 luni de zile în interiorul căruia Parlamentul este autorizat de a forma Guvernul, precum și expirării termenului de 45 de zile de la prima solicitare și respingerea a două solicitări de învestitură a Guvernului.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran şi independent, unitar şi indivizibil.

(2) Forma de guvernămînt a statului este republica.

(3) **Republica Moldova este un stat de drept,** democratic, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme şi sînt garantate."

Articolul 2
Suveranitatea şi puterea de stat

„(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct şi prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituţie.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formaţiune obştească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului."

Articolul 6
Separaţia şi colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă şi judecătorească sînt separate şi colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituţiei."

Articolul 77
Preşedintele Republicii Moldova, şeful statului

„(1) **Preşedintele Republicii Moldova este şeful statului.**

(2) Preşedintele Republicii Moldova reprezintă statul şi **este garantul suveranităţii,** independenţei naţionale, al unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării."

Articolul 85
Dizolvarea Parlamentului

„(1) În cazul imposibilităţii formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Preşedintele Republicii Moldova, după consultarea fracţiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Preşedintelui Republicii Moldova, şi nici în timpul stării de urgenţă, de asediu sau de război."

Articolul 134
Statutul

„(1) Curtea Constituţională este unica autoritate de jurisdicţie constituţională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituţională este independentă de orice altă autoritate publică şi se supune numai Constituţiei.

(3) Curtea Constituţională garantează supremaţia Constituţiei, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere

executivă şi putere judecătorească şi garantează responsabilitatea statului faţă de cetăţean şi a cetăţeanului faţă de stat."

Articolul 135
Atribuţiile

„(1) Curtea Constituţională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituţionalităţii legilor şi hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor şi ordonanţelor Guvernului, precum şi a tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituţia;

c) se pronunţă asupra iniţiativelor de revizuire a Constituţiei;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului şi a Preşedintelui Republicii Moldova;

f) **constată circumstanţele care justifică dizolvarea Parlamentului**, demiterea Preşedintelui Republicii Moldova sau interimatul funcţiei de Preşedinte, precum şi imposibilitatea Preşedintelui Republicii Moldova de a-şi exercita atribuţiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepţionale de neconstituţionalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiţie;

h) hotărăşte asupra chestiunilor care au ca obiect constituţionalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituţională îşi desfăşoară activitatea din iniţiativa subiecţilor prevăzuţi de Legea cu privire la Curtea Constituţională."

IV. EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL SESIZĂRII

Circumstanțe de fapt:

Prin Hotărârea nr.4 din 9 martie 2019, Curtea a confirmat rezultatele alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 şi a validat mandatele deputaţilor aleşi în Parlamentul de legislatura a X-a.

La 23 decembrie 2020, în scopul declanşării alegerilor parlamentare anticipate, Ion Chicu a anunţat demisia sa din funcţia de Prim-ministru al Republicii Moldova[1], fapt care a implicat demisia întregului Guvern. Declaraţia a fost făcută în cadrul unui briefing de presă, după şedinţa comună cu preşedintele în exerciţiu la acea oră al Republicii Moldova, Igor Dodon, şi cu preşedintele Parlamentului, Zinaida Greceanîi.

Pe 28 decembrie 2020, Preşedintele ţării a organizat consultări cu fracţiunile şi grupurile parlamentare în vederea desemnării unui candidat pentru funcţia de Prim-ministru.

---

[1] https://gov.md/ro/content/premierul-ion-chicu-anuntat-demisia-guvernului

La 27 ianuarie 2021, Preşedintele Republicii Moldova a emis Decretul nr.25-IX prin care a desemnat-o pe dna Natalia Gavriliţa în calitate de candidat pentru funcţia de Prim-ministru.

Pe 8 februarie 2021, candidatul la funcţia de Prim-ministru a depus la Parlament o adresă scrisă pentru învestitura Guvernului împreună cu lista Guvernului şi programul de activitate[2], solicitând includerea acestei chestiuni în ordinea de zi a şedinţei Parlamentului în vederea dezbaterii şi obţinerii votului.

Pe 11 februarie 2021, în şedinţa plenară a Parlamentului, candidatul desemnat a prezentat programul de activitate şi întreaga listă a Guvernului, Parlamentul respingând acordarea votului de încredere.

La 11 februarie 2021, au avut loc noi consultări potrivit art.98 alin.(1) din Constituţie. La finalizarea acestora, prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr.32-IX din 11 februarie 2021, a fost desemnată repetat doamna Natalia Gavriliţă în calitate de candidat pentru funcţia de Prim-ministru.

Prin Hotărârea Curţii Constituţionale nr. 6 din 23 februarie 2021, a fost declarat neconstituţional Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 32-IX din 11 februarie 2021 privind desemnarea candidatului pentru funcţia de Prim-ministru. Totodată, Curtea a dispus că fracţiunile parlamentare şi Preşedintele Republicii Moldova trebuie să recurgă la noi consultări.

La 16 martie 2021, între Preşedintele ţării şi fracţiunile şi grupurile parlamentare, s-au desfăşurat noi consultări în vederea desemnării unui candidat pentru funcţia de Prim-ministru. În aceeaşi zi, Preşedintele Republicii a emis Decretul nr. 47-IX, prin care l-a desemnat pe domnul Igor Grosu în calitate de candidat pentru funcţia de Prim-ministru al Guvernului.

La 17 martie 2021, un grup de deputaţi în Parlament au depus o sesizare prin care au solicitat Curţii Constituţionale controlul constituţionalităţii Decretului Preşedintelui Republicii nr. 47-IX din 16 martie 2021, prin care domnul Igor Grosu a fost desemnat în calitate de candidat pentru funcţia de Prim-ministru.

La 22 martie 2021, prin Hotărârea nr.10/2021, Curtea Constituţională a recunoscut constituţional Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 47-IX din 16 martie 2021 privind desemnarea candidatului pentru funcţia de Prim-ministru.

La 23 martie 2021, prin adresă scrisă, candidatul la funcţia de Prim-ministru a depus la Secretariatul Parlamentului lista Guvernului şi programul de activitate a acestuia solicitând acordarea votului de învestitură[3]. Prin aceeaşi adresă, candidatul la funcţia de Prim-ministru al Guvernului, domnul Igor Grosu, a solicitat Parlamentului examinarea acestui subiect în cadrul şedinţei plenare cu respectarea termenelor prevăzute de Constituţia ţării şi de jurisprudenţa instanţei de contencios constituţional.

---

[2] Demersul incluzând prima solicitare de investitură înregistrată în Parlament cu nr.265 din 08.02.2021 - http://parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=316c95df-aa5e-485a-a3c0-a77bcfba6b06

[3] Demersul incluzând a doua solicitare de investitură înregistrată în Parlament cu nr.650 din 23.03.2021 - http://parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=709a927d-3797-48b9-a287-aae0c7514a22

La 25 martie 2021, deşi a fost inclusă pe ordinea de zi a şedinţei plenare, examinarea subiectului cu privire la acordarea votului de încredere listei şi Programului de activitate a Guvernului a eşuat din cauza neîntrunirii cerinţei de cvorum[4]. Fracţiunile parlamentare PSRM şi Partidul „Şor" (incluzând platforma „Pentru Moldova") au blocat deliberat şedinţa plenară prin părăsirea sălii legislativului. Preşedintele Parlamentului a anunţat, în două rânduri, că lipsa cvorumului echivalează cu eşuarea tentativei de învestitură a Guvernului sau, în sensul art.85 alin.(2) din Constituţie, cu respingerea solicitării de învestitură.

La 26 martie 2021, Preşedintele ţării a organizat consultări în sensul art.85 alin.(1) din Legea Supremă cu fracţiunile şi grupurile parlamentare. În această zi, au dat curs invitaţiei la consultări fracţiunea Partidului Democrat din Moldova, grupul „PRO Moldova", fracţiunea Partidului Platforma DA şi fracţiunea Partidului Acţiune şi Solidaritate. Fracţiunile PSRM şi Partidul „Şor", motivând că la orele la care au fost invitate la consultări are loc şedinţa plenară a Parlamentului, au refuzat să se prezinte la acestea. Urmare acestui fapt, Preşedintele ţării a chemat repetat la consultări fracţiunile PSRM şi Partidul „Şor" pentru ziua de luni, 29 martie 2021.

La 29 martie 2021 au avut loc consultările cu fracţiunile PSRM şi Partidul „Şor".

Circumstanţe de drept:

Potrivit art. 85 alin.(1) şi (2) din Constituţie:

„(1) În cazul imposibilităţii formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Preşedintele Republicii Moldova, după consultarea fracţiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură."

Prin **Hotărârea Curţii Constituţionale nr.30 din 1 octombrie 2013** „pentru interpretarea articolului 85 alin. (1) şi alin. (2) din Constituţia Republicii Moldova (dizolvarea Parlamentului) (Sesizarea nr.22b/2013)", instanţa de contencios constituţional a statuat:

„1. În sensul alineatului (1) al articolului 85 din Constituţie:

- termenul de 3 luni pentru dizolvarea Parlamentului se referă la blocarea procedurii de adoptare a legilor şi la imposibilitatea formării Guvernului;

- termenul de 3 luni începe să curgă de la data apariţiei circumstanţelor ce au determinat necesitatea formării unui nou Guvern, curge indiferent de declanşarea procedurilor de formare a noului Guvern sau/şi de efectuarea procedurilor prevăzute de alineatul (2) al articolului 85 din Constituţie, include perioadele de consultare a fracţiunilor parlamentare şi de efectuare a altor proceduri legale şi constituie termenul limită pentru formarea noului Guvern.

---

[4] https://multimedia.parlament.md/programul-de-activitate-al-guvernului-nu-a-fost-supus-dezbaterilor-si-votului-din-lipsa-de-cvorum/

2. Termenul de 45 de zile cuprins la articolul 85 alin.(2) din Constituţie se include în termenul de 3 luni cuprins la articolul 85 alin.(1) din Constituţie.

3. În sensul alineatelor (1) şi (2) ale articolului 85 din Constituţie:

- dreptul Preşedintelui Republicii Moldova de a dizolva Parlamentul în cazul neacceptării votului de încredere pentru formarea Guvernului intervine după expirarea a 45 de zile de la prima solicitare şi respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură până la expirarea termenului de 3 luni;

- după expirarea termenului de 3 luni Preşedintele Republicii Moldova este obligat să dizolve Parlamentul dacă a eşuat formarea Guvernului, inclusiv dacă nu s-a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului.

4. În sensul articolului 85 din Constituţie, dreptul de a sesiza Curtea Constituţională privind aprecierea circumstanţelor care justifică dizolvarea Parlamentului este un drept exclusiv al Preşedintelui Republicii Moldova."

Aceleaşi considerente au fost reiterate de Înalta Curte cu prilejul adoptării **Hotărârii nr.29 din 24 noiembrie 2015** „pentru interpretarea articolului 85 alin.(1) şi alin.(4) din Constituţia Republicii Moldova (dizolvarea Parlamentului) (Sesizarea nr.44b/2015)" – a se vedea în special par.34-39.

Mai mult decât atât, Curtea, prin această hotărâre – Hotărârea nr. 29 din 24 noiembrie 2015 –, a explicat raţionamentul imperativităţii dizolvării Parlamentului în situaţia eşuării învestirii unui guvern timp de 3 luni prin următoarele considerente de principiu – „[...] *prerogativa Şefului statului de a dizolva Parlamentul constituie o garanţie constituţională care permite soluţionarea şi deblocarea unei crize instituţionale* [...]; „[...] *articolul 85 are calitatea de mecanism de echilibrare a puterilor, mecanism care se aplică în scopul evitării sau depăşirii unei crize instituţionale sau a unui conflict între puterea legislativă şi puterea executivă* [...]; „[...] *normele constituţionale urmăresc să asigure perpetuarea exercitării puterii de către instituţiile statului,* ***iar situaţiile provizorii, precum interimatul, menite să evite crearea vidului de putere, trebuie să fie înlăturate cât mai curând*** [...]"; „[...] *dispoziţiile cuprinse în articolul 85 alin.(1) şi alin.(2) din Constituţie se urmăreşte restrângerea perioadei de criză politică şi instituţională şi asigurarea funcţionalităţii organelor constituţionale ale statului, iar* ***prin atribuirea dreptului Preşedintelui de a dizolva Parlamentul se evită obstrucţionarea activităţii unei puteri în stat*** [...]". În plus, deşi Constituţia prevede o interdicţie expresă de dizolvare a Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Preşedintelui Republicii Moldova potrivit alin.(4) al art.85 din Constituţie, Curtea a statuat că aceasta „[...] *nu poate să funcţioneze în scopul de a genera sau perpetua o criză instituţională sau conflict între puteri* [...]", or, în viziunea Curţii, „[...] *o eventuală amânare a dizolvării Parlamentului până la expirarea mandatului Preşedintelui Republicii, în condiţiile în care dizolvarea acestuia devine deja certă după expirarea termenului de trei luni,* ***nu are nici o raţiune şi nu este de natură să contribuie la soluţionarea şi deblocarea crizei instituţionale***; [*d*]*impotrivă, deoarece poate conduce la menţinerea pentru o perioadă de peste şase luni a unui Guvern interimar, ce are capacitate extrem de limitată de acţiune, amânarea dizolvării*

Parlamentului, în condiţiile în care acesta nu mai are dreptul să formeze un Guvern plenipotenţiar, conduce la prelungirea iraţională şi la agravarea crizei instituţionale" – a se vedea par.42-43.

Considerente în sensul în care termenul de 3 luni constituie termenul limită pentru formarea noului Guvern, cel de 45 de zile cuprins la articolul 85 alin.(2) din Constituţie incluzându-se în termenul de 3 luni cuprins la articolul 85 alin.(1) din Constituţie se regăsesc, de asemenea, în **Decizia Curţii Constituţionale nr.13 din 16 decembrie 2015** [par.13-17], precum şi în **Hotărârea Curţii nr.16 din 17 iunie 2015** [par.39].

În esenţă, în sensul acestor interpretări ale Constituţiei, rezultă că termenul de 3 luni este perioada maximă în care Constituţia tolerează blocajele instituţionale, soluţionarea conflictelor dintre puterile statului şi, totodată, „disfuncţionalitatea" instituţiilor statului, fie că este vorba de Guvern, fie de Parlament.

După expirarea termenului de 3 luni în interiorul căruia nu s-a format un Guvern, dizolvarea Parlamentului devine iminentă. Or, principiul continuităţii şi funcţionalităţii depline a instituţiilor fundamentale ale statului trebuie să prevaleze şi să determine aplicarea prioritară a acelor prevederi constituţionale care exclud pentru o perioadă mai mare de 3 luni situaţiile de criză politică sau instituţională. Aşa fiind, la expirarea termenului general de 3 luni în care Constituţia autorizează exercitarea de către Parlament a atribuţiilor sale de formare a Guvernului, Parlamentul devine *ex jure* nefuncţional din perspectiva dreptului său de a forma Guvernul, astfel încât obiectivul constituţional de a asigura funcţionalitatea instituţiilor statului incumbă obligaţia Preşedintelui statului, în calitatea sa de garant al suveranităţii şi de Şef al statului, de a dizolva Parlamentul.

Menţionăm că, potrivit jurisprudenţei constante a Curţii Constituţionale, reiterată inclusiv în Hotărârea 6/2021 [pag.49], interpretarea dată dispoziţiilor constituţionale comportă un caracter oficial şi obligatoriu pentru toate subiectele raporturilor juridice. Hotărârea prin care se interpretează un text constituţional are forţă de Constituţie şi este obligatorie, inclusiv considerentele sale, pentru toate autorităţile Republicii Moldova. Aceasta se aplică direct, fără nici o altă condiţie de formă - a se vedea Hotărârea Curţii Constituţionale nr.33 din 10 octombrie 2013, par.47; Hotărârea Curţii Constituţionale nr.2 din 20 ianuarie 2015, par.143; Decizia Curţii Constituţionale nr.4 din 26 februarie 2016, par.13; Decizia Curţii Constituţionale nr.51 din 6 iunie 2017, par.26. Respectarea hotărârilor Curţii Constituţionale este o condiţie necesară şi esenţială pentru buna-funcţionare a autorităţilor publice, cât şi pentru afirmarea statului de drept - a se vedea Hotărârea Curţii Constituţionale nr.33 din 10 octombrie 2013, par. 52; Hotărârea Curţii Constituţionale nr.26 din 11 noiembrie 2014, par. 72.

Raportând aceste considerente ale instanţei de contencios constituţional la obiectul prezentei sesizări, conchidem că termenul de 3 luni în interiorul căruia urma a fi învestit un Guvern a început să curgă, potrivit par.48

din Hotărârea Curții nr.30/2013, de la demisia Guvernului condus de Ion Chicu – 23 decembrie 2020.

Cele 3 luni în interiorul cărora trebuie învestit un Guvern a expirat la 23 martie 2021. Până la această dată, un nou Guvern nu a fost învestit, prin urmare, începând cu 24 martie 2021, survine consecința constituțională a dizolvării Parlamentului instituită la art. 85 alin. (1) din Constituție, Șefului Statului revenindu-i obligația constituțională de a pune în aplicare efectele constituționale de dizolvare a Parlamentului de legislatura a X-a.

Considerăm necesar de a evidenția că, în speță, sunt cumulate atât circumstanțele de dizolvare *ex jure* ale Parlamentului stabilite la art. 85 alin. (1) din Constituție, cât și cele stabilite la art. 85 alin. (2) din Constituție privind dizolvarea Parlamentului cu titlu de sancțiune constituțională din motive imputabile Parlamentului.

Astfel, **la data de 8 februarie 2021**, candidatul desemnat la funcția de Prim-ministru a depus în adresa Președintelui Parlamentului, prin adresă scrisă, solicitarea de învestitură a Guvernului împreună cu lista Cabinetului de miniștri și Programul de activitate. Ca atare, 8 februarie 2021 constituie ziua primei solicitări de învestitură, adică prima zi de la care începe să curgă termenul de 45 de zile în sensul art. 85 alin.(2) din Constituție.

Ulterior, în procedura legislativă a fost înregistrat proiectul de hotărâre nr.25 care a fost supus examinării în ședința plenară din data de 11 februarie 2021, iar în susținerea proiectului nu a votat nici un deputat.

Prevederile art.98 alin.(3) din Constituție statuează că Parlamentul acordă votul de încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși. Astfel, proiectul de hotărâre pentru aprobarea Programului de activitate a Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului a fost respins de plenul Parlamentului în data de 11.02.2021, fiind, astfel, respinsă și prima solicitare de învestitură a Guvernului.

La 23 martie 2021, domnul Igor Grosu, candidat desemnat la funcția de Prim-ministru, a depus la Parlament Programul de activitate a Guvernului și lista membrilor Guvernului, solicitând includerea în ordinea de zi a ședinței plenare a Parlamentului a subiectului în cauză în vederea dezbaterii acestuia în termenii prevăzuți de Constituția țării și jurisprudența Curții Constituționale. Subiectul aprobării listei Guvernului și a programului de activitate a fost inclus în ordinea de zi a ședinței plenare a Parlamentului pentru 25 martie 2021. Însă ședința plenară respectivă a fost boicotată de fracțiunea PSRM și fracțiunea Partidului Șor (incluzând „platforma Pentru Moldova"). În consecință, nefiind întrunit cvorumul pentru a pune în dezbatere subiectul vizat, precum a menționat în două rânduri Președintele Parlamentului, tentativa de învestitură a Guvernului a fost epuizată/a eșuat.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat în mai multe rânduri că neîntrunirea cvorumului deliberativ atunci când se examinează subiectul învestirii unui Guvern sau al alegerii Președintelui țării (pe vremea când acesta se alegea de Parlament) echivalează cu eșuarea tentativei de învestitură sau

al alegerii (în termenii art.85 alin.(2) – respingerea tentativei de învestitură). În acest sens a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.1 din 19 ianuarie 2016 (par.24-26, 48), dar și Avizele nr.4/2000, nr.2/2009, nr.4/2010.

Așa fiind, **la data de 25 martie 2021, s-a consumat termenul de 45 de zile și cea de a doua tentativă de formare a Guvernului, ceea ce constituie temei de dizolvare a Parlamentului în sensul art. 85 alin. (2) din Constituție.** Or, Parlamentul deliberat și-a asumat consecințe constituționale ale incapacității asigurării funcționalității Guvernului în termenul și condițiile stabilite de Constituție, din care motiv suntem îndrituiți de a constata neglijarea de către Parlament a regulilor constituționale privind exercitarea atribuțiilor constituționale de formare a Guvernului.

Menționăm că pe data de 26 și, respectiv, 29 martie 2021 Președintele Republicii Moldova a organizat consultări cu toate fracțiunile și grupurile parlamentare, la acestea fiind puse în discuție, în principal, cele două tentative eșuate de acordare a votului de încredere Guvernului, dar și constatarea elementelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

Reiterăm că la data de 23 decembrie 2020, domnul Ion Chicu și-a anunțat demisia din funcția de prim-ministru, și implicit a Guvernului, în scopul declanșării alegerilor parlamentare anticipate. Subsecvent, din data de 23 decembrie 2020 a început a curge termenul de 3 luni prevăzut în articolul 85 alin. (1), care, odată consumat, duce la dizolvarea Parlamentului pentru motivul de imposibilitate de formare a Guvernului. Astfel, începând cu 23 martie 2021, adică după 3 luni de la imposibilitatea formării Guvernului, apar circumstanțele prevăzute de Legea Supremă care justifică dizolvarea Parlamentului. Prin imposibilitatea formării Guvernului urmează a se înțelege situația în care Parlamentul nu acordă sau nu poate acorda votul de încredere pentru învestirea Guvernului. Curtea Constituțională, în Hotărârea nr.30/2013, a indicat că termenul de 3 luni, prevăzut de alin.(1) al articolului 85, este un termen-limită de dizolvare a Parlamentului, comun pentru ambele cazuri în care intervine o situație de criză sau conflict, și anume: imposibilitatea formării Guvernului sau blocarea procedurii de adoptare a legilor. La fel, Curtea a subliniat că termenul de 3 luni este un termen general de formare a Guvernului, începe să curgă de la data apariției circumstanțelor ce au determinat necesitatea formării unui nou Guvern, curge indiferent de declanșarea procedurilor de formare a noului Guvern sau/și de efectuarea procedurilor prevăzute de alineatul (2) al articolului 85 din Constituție, include perioadele de consultare a fracțiunilor parlamentare și a altor proceduri legale și constituie termenul limită pentru formarea noului Guvern. În privința imposibilității învestirii Guvernului într-un termen de 3 luni de zile, în jurisprudența sa, Curtea a indicat că Șeful statului este obligat să dizolve Parlamentul, astfel dreptul lui discreționar de a dizolva Parlamentul se transformă în obligație impusă de voința legiuitorului constituant.

La acest capitol este relevant și faptul că Înalta Curte a reiterat că, **indiferent de circumstanțele care au determinat lipsa votului de încredere, eșuarea formării noului Guvern în termen de 3 luni duce inevitabil la dizolvarea**

Parlamentului. Or, un Guvern demisionar cu un Prim-ministru interimar nu poate fi perpetuu în timp.

Astfel, Preşedintele Republicii Moldova, în virtutea competenţelor sale constituţionale, este în drept să dizolve Parlamentul în cazurile şi în modul stabilit de art. 85 alin. (2) din Constituţie şi, în calitatea sa de garant al suveranităţii (art. 77 alin. (2) din Constituţie), este obligat de a pune în aplicare efectele constituţionale de dizolvare a Parlamentului stabilite la art. 85 alin. (1) din Constitiuţie.

Dizolvarea Parlamentului de către şeful statului constituie o modalitate de soluţionare a crizei provocate de conflictul apărut între autoritatea legislativă şi cea executivă în cazul imposibilităţii formării Guvernului sau al blocării timp de trei luni a procedurii de adoptare a legilor. **Prin dizolvarea Parlamentului şi desfăşurarea alegerilor, alegătorilor li se oferă posibilitatea de a soluţiona pe cale constituţională conflictul dintre autorităţi.**

Constituţia stabileşte procedura de examinare a chestiunii privind dizolvarea Parlamentului. Astfel, Preşedintele, în condiţiile stabilite la art. 85 alin. (1) din Constituţie, dizolvă Parlamentul după consultarea fracţiunilor parlamentare.

În plus, după cum reiese din art.135 alin.(1) lit.f) din Constituţie, circumstanţele care justifică dizolvarea Parlamentului urmează să fie constatate de Curtea Constituţională.

Prin Hotărârea Curţii Constituţionale nr.30/2013, Curtea a mai statuat că *„în scopul realizării colaborării şi controlului reciproc în procesul exercitării suveranităţii naţionale, Constituţia Republicii Moldova stabileşte anumite raporturi între Parlament (puterea legislativă), Şeful statului şi Guvern (puterea executivă), raporturi ce se manifestă prin interacţiune reciprocă, competenţe strict stabilite şi limitate de reglementări constituţionale (articolele 72, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 89, 93, 95, 98, 104, 105, 106 din Constituţie).*

34. Cu referire la principiul constituţional al separării şi colaborării puterilor în stat, Curtea în Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011 privind interpretarea articolului 116 alin.(4) din Constituţie, a menţionat:

„19. Principiul echilibrului instituţional, cunoscut astăzi sub denumirea „checks and balances" (în traducere aproximativă din limba engleză însemnând „sistemul de frâne şi contrabalanţe"), stă la baza democraţiei şi presupune echilibrul puterilor şi controlul lor reciproc, astfel încât puterile statale să aibă aproximativ aceeaşi pondere, adică să fie echilibrate, pentru a se putea limita reciproc, evitând astfel ca puterea statală să fie folosită în mod abuziv.

20. Acest sistem de frâne şi contrabalanţe reprezintă condiţia sine qua non a democraţiei moderne, împiedicând omnipotenţa legislativului, pe cea a executivului sau a judiciarului."

35. În contextul celor menţionate şi apreciind principiul separaţiei puterilor ca un mecanism de verificare reciprocă între puteri şi de asigurare a unui echilibru funcţional între ele, Curtea reţine că raţionamentul care stă la baza acestui echilibru este împiedicarea hegemoniei unei puteri constituţionale

în detrimentul altora şi evitarea încălcării ordinii constituţionale stabilite prin voinţa neviciată a poporului.

Totodată, Curtea menţionează că, în pofida stabilităţii mandatului Parlamentului (4 ani), Legea Supremă stipulează mai multe circumstanţe care pot declanşa dizolvarea Parlamentului înainte de termen.

38. Astfel, articolul 85 din Constituţie prevede în mod expres şi exhaustiv cazurile şi temeiurile pentru care Parlamentul poate fi dizolvat înainte de expirarea mandatului său, şi anume imposibilitatea formării Guvernului sau a blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni. În circumstanţele enunţate Parlamentul este dizolvat de către Preşedintele Republicii Moldova după consultarea fracţiunilor parlamentare.

39. Curtea menţionează că respectiva normă constituţională este una specială, dar nu singura care reglementează cazurile şi circumstanţele în care Parlamentului i se aplică sancţiunea constituţională a dizolvării.

Curtea reţine că sancţiunea constituţională aplicabilă Parlamentului – dizolvarea – se admite, conform procedurilor prevăzute de Constituţie, în situaţiile când organul legislativ şi reprezentativ suprem nu-şi mai poate exercita funcţiile şi, astfel, nu mai poate exprima voinţa alegătorilor. Din aceste considerente, în legătură cu disfuncţia survenită, prin dizolvarea Parlamentului şi desfăşurarea alegerilor anticipate, alegătorilor li se oferă posibilitatea de a soluţiona pe cale constituţională conflictul dintre autorităţi.

42. ***Totodată, prerogativa Şefului statului de a dizolva Parlamentul constituie o garanţie constituţională, care permite soluţionarea şi deblocarea unei crize instituţionale.***"

Mai mult, reieşind din prevederile Hotărârii Curţii Constituţionale nr.29/2015 după expirarea termenului de trei luni Preşedintele Republicii Moldova **este obligat** să dizolve Parlamentul dacă a eşuat formarea Guvernului. Astfel, după expirarea termenului de trei luni în care nu s-a format un Guvern, dizolvarea Parlamentului este iminentă, **iar Parlamentul nu mai are dreptul la alte tentative de formare a unui executiv.**

Însumând cele relatate mai sus, la apariţia circumstanţelor de dizolvare a Parlamentului descrise în art.85 alin.(1) şi (2) din Constituţie, Preşedintele ţării este obligat, în mod neîntârziat, să sesizeze Curtea Constituţională pentru constatarea circumstanţelor de dizolvare, cu emiterea ulterioară a decretului de dizolvare a Parlamentului şi stabilirea datei alegerilor parlamentare anticipate.

Or, Preşedintele ţării, în calitatea sa de garant al suveranităţii, nu este în drept de a tolera exercitarea puterii de stat de către o autoritate constituţională al cărei mandat a fost desfiinţat *ex jure* de Constituţie în cazul întrunirii circumstanţelor stabilite de Legea Supremă şi/sau de a acorda o altă şansă sau un termen suplimentar de formare a Guvernului contrar regulilor constituţionale stabilite de Constituţie şi precizate de Înalta Curte în jurisprudenţa sa constantă.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor menţionate, în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. f) din Constituția Republicii Moldova, a art. 4 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională şi a art. 4 alin. (1) lit. f) din Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995, solicităm Curţii Constituționale:

Constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a X-a ca urmare a imposibilității formării Guvernului potrivit art.85 alin.(1) și (2) din Constituție.

VI. DECLARAŢIA ŞI SEMNATURA

Declar pe onoare că informaţiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Sandu

(semnătura autorului sesizării)